

Viikali T. 19.

NOORSOO AJAKIRI

III. AASTAKÄIK

№ 6

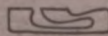
JÜRIKUUL MCMXXI

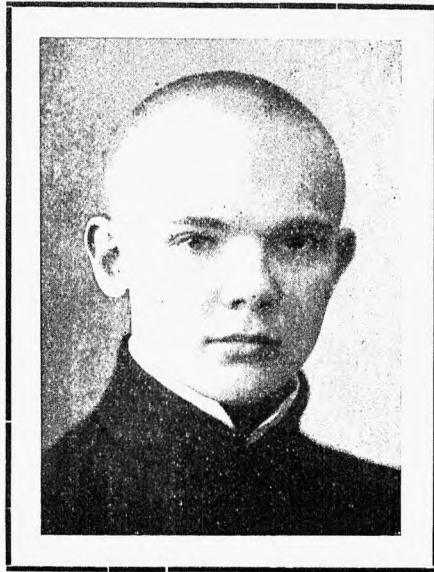
Aprile

TARTUS

Sisu.

Helmi Reiman-Neggo. V. Ernits	leh. 131
Kaks luuletust. H. Reiman-Neggo	" 133
Muinasjutt. V. B.	" 134
Õnn. H. Brindfeldt	" 136
Lesbosis. R. Kullerkupp	" 136
Minge loodusse. Hilikka Finne	" 137
Ilutunde arendamisest Õesti koolis. Olga Stockeby	" 139
Reisimärkused sõidult Saksa akadeemiasse. J. Toomes	" 141
Raudne tahe. O. Sw. Marden	" 143
Miks peame olema karsked. E. Saal	" 146
„Uudismaa“ 1919—1921. A. Juhanson	" 150
Teatrist	" 152
Noorte ajakirjandus Soomes	" 153
Ajakirjandusest	" 154
Kroonika.	" 155
Ülesanded	" 157
„Noorte Püha“	" 158
Tedaanded	" 158
Toimetusele saadet kirjandus	" 160
Kirjavastused.	
Tall. E. Koolinoorsoo Liidu kassa arvete seis.	

OSCAR KRIGUL.

(† 8 nov. 1919)

Esimene „Uudismaa“ päätoimetaja.

„UUDISMAA“ TOIMETUS 1920—21 A.

Seisavad: J. KERGE, J. ROSENTAL.

Istuvad: A. JOHANSON, V. ERNITS, L. OBST, E. LEPIIK.
(päätoimetaja.) (Vastutav. toimet.)

Pildilt puudub toimet. liige A. VALTER ja ilukirjand.
nõuandja kirjan. FR. TUGLAS.

UUDISMAA.

NOORSOO AJAKIRI.

KOLMAS AASTAKÄIK.

№ 6.

TARTUS
JÜRIKUUL MCMXXI.

K. Mattiesen'i trükk, Tartus.

Helmi Reiman-Neggo¹⁾

In memoriam.

Loodus ja saatus näivad inimese arusaamise seisukohalt mõnelgi korral õige tujukad olevat, omi kallimaid väärtusi nagu meelega pillavat ja hävitavat, mingisuguse kahjutundeta ja halastuseta, inimese loogika seisukohalt vaadates.

Üheks niisuguseks inimese seisukohalt mõttetumaks, veel enam — otse karjuvalt ülekohtusena tunduvaks saatuse sammuks oli proua Helmi Reiman-Neggo varajane surm läinud aasta sügisel: kisti ära

---

1) Sünd. 29. (16.) X. 1892 Kolga-Jaanis, õppis Helsingis Soome Tütarlaste Koolis (Suomalainen Tyttökoulu) ja selle jätkuklassides (Helsingin Suomalaiset Yliopistoon johtavat Tyttökouluun Jatkoluokat) tegi kõigeparema üliõpilaseksami Soomes (40 punkti), 1911—1916 Helsingi Ülikoolis, 1916 abielus Dr. Gundemar Neggoga, Eesti Rahva Muuseumi kogude korraldaja, 1917 lühemat aega Tallinnas, muu seas lektor Rahva-ülikoolis, 1919 a. Nizza läheduses tervist parandamas; surnud 1920 a. 2. nov. Tartus.

elust ja töölt inimene, kes tundis elu tõtt ja ilu sügavamini, kui kaugelt suurem hulk igapäevseist inimesist. Loodus oli teda nii rikkalikult omade annetega ehtinud, talle nii peenetundelise, kuid ometi nii jõuküllase hinge annetanud, tasse nii sügava elukire istutanud, et otse võimatuna tundus selle elutule kustumine alles selle alguses. Kuid siiski: füüsilises olemises määravad puhasfüüsilised, füsioloogilised põhjused vaimuelu aluse, selle olemise või mitteolemise — ja vaekauss kaldus siin paratamatult mitteolemise kasuks!

Helmi Reiman-Neggo teaduslik ja kirjanduslik toodang pole suur: üks monograafia Eestimaa ajaloost, paar broshüüri ja kõnet rahvateaduse ja rahvakunsti kohta ja mõnikümmend ajalehekirjutust väga mitmesuguste küsimuste kohta (harilikult H. Tõramaa nime all). Ka luuletanud on ta, kuid omi luuletusi pole ta kusagil avaldanud — pääle Soome keskkooli klassiajakirja!

Kõigi nende kirjutuste pääjooneks on suur vaimline noorus, mis aga mitte vähem suure tarkusega kaasas käib. Ja see just neile kirjutusile erilise veetluse annabgi, teebgi neid kõige paremiks lugemisaineiks noortele, kelles elutunne samal kombel erk ja hoogas, kui kadunuski, kelle huvid elu vastu samal kombel mitmekülgsed, nagu kadunulgi, kellele anti Soome tütarlaste keskkooli naljalehes järgmine satüüriline karakteristika, milles aga siiski peitub palju tõeelemente: „ateist, nihilist, materialist, panteist, pessimist, individualist, suur dekadent ja kõige opponent, kõigi õppisuunade eksperiment, kunstifilosoof ja mustik suur, renessanssihing ja Helmi Reiman just.“

„Uudismaa“ lugijakonnal pole vist palju vaimlisi kokkupuutumisi olnud kadunuga. Milline kaotus oli aga tema enneaegne surm, seda tunnevad muidugi kõik „Uudismaa“ lugijad nende katkendite järele, mis kadunu vaimlisest pärandusest on avaldet viimastes „Uudismaa“ numbrites¹⁾.

V. ERNITS.

---

1) Täielikum kirjutus Helmi Reiman-Neggo kohta ilmub „Eesti Kirjanduses“. Hommiku Postimehes nr. 224 1920 a. ilmus minu poolt täielikum mälestuskirjutus kadunule.

Kaks luuletust.

1. Tervitus Haadesse.

Armsaim! Kolm kollast tulpi vein täna su hauale,
kolm hõõguvat, hiilgavat leeki,
et sul oleks midagi kõigest sest kevade ilust,
kõigest sest ülevoolavast õndsusest,
elust, millega ma ei oska midagi teha,
kuid millest sina oleksid teinud ilusa, patuse,
noorusest hõõguva, värvidest särava hümni...

Armsaim! Kas pole naeruväärt meeletus see,
et mina, õnnetu, kuljen kui haige ballaad siin
väikeste, siniste armastuslilledel keskel —
ja sina, kes olid kevadest noorem,
kergemeelsem neist kahest kirjust liblikast,
heledam kui need päikesekiired,
mis mängivad pimesikku kasetüvede vahel —
et sina oled ära, ehk küll on kevad!

Et sina nüüd jalutad Haadese igavstilikais puiesteis,
konverseerides moraalist taeva kahvatupõskiste neitsitega,
lauldes valgerüüdide inglite kooris halleluuja-modulatsioone —
sina, kelle kirklik ja naeruv hääle enne painus vaid evoë-hüüdeiks,
sina, kes patt olid ise, noorus ise, rõõm ise,
sina, oo Bacchus, moraalses, kurvas Haadeses,
kuna siin keeb ja naerab ja laulab ja kutsub kevad!

---

2. Langenud lehed.

Kollased lehed ja kuldsed, punased, rusked ja mustad,
kirjuna matina levite jalge mu alla —
ohvrid ju kaduvuse, vaid surnuina jutustes veelgi
kuis oli elu teil ilus, võidukas, uhke suvi.

Põlvistun, kallistan teid ma; must õnnelikumad oote:
torm see varsi teil raputas, suvised tuuled
teid mängides kiigutid, liigutid, lendu hõljutid —
elu püha hing on koskenud teisse!

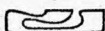

*Kadedus hinge mu sööbib, kahju mind puurib:
Teie kuulsite elu hääle ja liikuite tantseis tuulte, —
mu elu on kõlatu haud, suruv, lämmastav kuumus,
kiidetud kuldse kesktee surmav rahu.*

*Jumal! Ei palu ma õnne, ei õnnistust hingele püüa,
tormi vaid palun, mis murraks ehk pilvisse tõstaks!
Lase mu kõiguta elu su kõvimil tuulil,
nagu need lehed see pillutas, kollased, punased, mustad.*

Soomekeelse originaali järele tõlkinud

V. Ernits.

V. B.

Muinasjutt.

Viistuhat aastat tagasi elas üks inimene, keda Jumal armastas.

Ühel päeval tuli ta Jumala juure ja ütles: Valitseja! Ma tahaks midagi julget korda saata. Kuid tingimusel, et sina mind ei aitaks ja et ma sellest teost ise rõõmu tunneksin. Sest kaasinimesed kades-tavad mind ja lausuvad alati — Jumal aitab sind.

Mu laps, ütles Jumal, sul on jõudu, mine ja võitle metsloomega laiel legendikkel ja tihedais tihnikuis. Ma tahan sind salaja aidata.

Ei, vastas inimene.

Mu laps, ütles Jumal, ma annan sulle mõistust ja oskust. Ehita endale määratu püramiid, mis paistaks kaugemale üle rahvaste ja annaks tunnistust su julgusest ja ettevõtlikkusest.

Ei, vastas inimene.

Jumal ütles: See ei ole ilus, et sa mu nõu põlgad ja halvaks pead! Ma annan sulle suure sõjaväe. Heida alla kõik rahvad ja kuningad valgeist lumemaist kunni lagedate kõrbeteni.

Ei, ma ei taha seda, vastas inimene.

Jumala kulm läks kortsu. Kuid ta kannatas veel ja ütles: Ehita endale laevu. Sõida merd mööda läände. Kui kitsast kohast läbi saad, siis keera lõuna ja sõida kallast silmas pidades. Palju julgust tuleb sel sõidul sul üles näidata, sest ta on hädaohtlik.

Inimene jäi mõttesse minutiks. Siis ütles ta kindlalt: ei!

Jumala otsaesine läks tumedaks ja kulmud kortsu. Vihaselt käratas ta: Sa häbematu ja rahutu inimeseloom! Rohkem lubada ei seisa praegu mu võimus. Kuid, et ma sind armastan, siis täidan su soovi. Magagu su keha viistuhat aastat ja su rahutu ja otsiv hing rännaku maailmas ringi ja õhutagu progressi viistuhat aastat! Siis tahan su hinge ja ihu ühendada üheks ain'saks julgusteoks, mida

ise valima pead. Ei vasta julgustegu tingimusele, mille natukese aja eest üles seadsid, siis oled äraneeetud igaveseks ajaks.

Neid sõnu lõpetades tegi Jumal inimese pää kohal käeliigutuse, sulges sõrmiga ta silmad...

Ja inimene langes tuhaks, mis ikka ilmakaarde laiiali kanti. Rahutu hing aga rändas maailmas viistuhat aastat.

* * *

Aastad tulid ja läksid, kui unistused...

Inimsugu heitles ja võitles, otsis — leidis ja ei leidnud... Toodi ohvrid — valati verd ja pisaraid. Kuid polnud seisakut — rahutu hing tegi oma tööd.

Ja saabusid viistuhat aastat. Inimese mõistus oli tõusnud ajaloo pimedusest hiigla kõrguseni. Neil aastail arvas Jumal aja tulnud olevad ühendada rahutu inimese hinge ja ihu julgusteoks.

Lähenes õhtu. Veel enne päikese loojenemist tahtis inseneer omal uuel lennumasinal proovilendu teha. Lagedal aerodoomil seisis ta aparaat — sihvakas, kerge pikatiivane merilind ja ootas oma ehitajat ja juhti. Inseneer oli ehitanud ta aerotehnika kõige viimaste nõuete järele ja lootis temaga saavutada enneilmumata kiirust... See on ometi julgus langeda pilvi alt vuhisedes ja kohisedes kiriku torni kõrguselle... Siis mootor käima — ja jälle pilvi alla!

Aeglasel, kindlal kõnnakul sammus üle aerodroomi oma armsama poole inseneer. Ta oli kolmekümne aastane, kuivetanud keskmise kasvuga mees. Nägu kahvatu, silmad suured ja külmad, huuled kõvasti kokku surutud — nii sammus ta — vari jooksis ees, sest oli selge õhtu.

Ta jõudis masina juure. Uuriv pilk libises üle viimase. Kõik näis korras olevat. Ta ronis kohale. Tüürid töötasid. Halloo! —

Mootor mürises, propeller vihises — ja suur lind hüppas kergelt õhku.

Inseneer armastas kiirust, põrgulikku kiirust. Aeroplaanil töötas ta süda rahulikult ja rõõmuhelk viibis näol. Juhtides aparaadi mere kohale mõtles ta:

— Olen rõõmus... rinnas on miski üleolemise tunne. Aastasadade järele on inimese mõistus jõudnud arenemistipule, on vallutand looduse jõud. Muinasjutt on lihtsaks tõsiasjaks saand. —

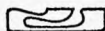
Ta pööras lennuriista kodu poole.

Õhk vihises ümberringi, mootor põrises. Kiiruse rekord oli ületet! — Inseneer oli vaimustuses ja tegi äkilise liigutuse — Mootor vaikus. Aparaat langes... langes... 1500... 1000... 800... 400... 100... 80. Liigutus, mootor hakkas mürisema, veel moment kukkumist ja aparaat tõusis. Inseneri süda töötas rahulikult.

Endisel kõrgusel. Äkki märkas inseneri kõrv midagi kahtlast...
vist mootor ei töötanud korralikult.

Trr... trr... ja mootor seisis.

Õhtu päikese kuldseis kiiris vankus suur must merilind... langes
— alla rusuhunnikuks.

H. BRINDFELDT.

Õnn.

*Viis väikest last. Viis väikest last.
Nad jooksvad paterdaden mööda teed,
Viis väikest last, kõik väiksed need —
oo, vallatuse tuju, lahti last.*

*Ja käivad teed viis väikest last.
Een süidine, een lilline
Last väikest viis, oo milline
nurm lilli kudrutav, lõhn vast.*

*Ei lõpe tee. Viis väikest last,
Käen käsi, käivad edes teel,
Pään lillepärijad, kasten veel,
Õnn nenden otsib õnnelast.*

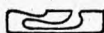
R. KULLERKUPP.

Lesbosis.

*O Sappho, kuninganna särasilmne, kuule!
Kord õitsev olid sina, Helikoni aas.
Kuld liira käes kui lauldes vaikeses Lesbosis
sa jalutid, — löid õitsma väljule sa luule.*

*Kuis joobnustid siis Zeusi pilvi, tormi, tuule!
Tõid nümfid lilli sull', pärg ees su jalge maas,
mis Peitho sulle punund, ja laulsid taas
kui Kalliope omi tundeid päikeselle, kuule.*

*Sääl tuli Amor ja ta ambu nool
sind tabas rindu üle keeldumuse raja.
Kui Daphnist sind siis kandis armastuse vool
ja oli kustuta sul iha-lõket vaja
nüüd kire-verega. Sest saadik see su hool
ja laulud — tundmuste su vastukaja.*

Minge loodusse.

Mõni juhus, läbikäimine mõne tugeva indiviidiga või tutvumine mõne teosega, olgu see siis maalikunsti, muusikat või ilukirjandust käsitav, kus autori võimas hing viib meid eemale argipäevsusest, võib meis äkki äratada omadusi, mida ei arvandki omavat. Nii võib meis ärgata näit. janu ilu järele, põletav tung millegi järele, mida endi ettekujutusis peame ilusaks ja midagi üsna muud, kui meie igapäevne, ühetaoline elu ja askeldused, mis päevast päeva korduvad samaina. Käesolevad olud äratavad meis vastikust ja elu hall igapäevsus painab ja kibestab me meeli. Sarnasest tundest vallatuina võime tihti toimida nii, et pärast endi tegusid kahetseme. Ilu janunedes läheb inimene seda otsima endast väljapoole. Ta otsib meelsaid juhtumusi, midagi üsna erilist, haarab millal ühe, millal teise abinõu järele, mille loodab viivat sellele oodatavale ideaalile lähemale. Kuid selles rabeluses pettub ta tihti, sest nagu Emerson ütleb: me võime käia läbi kogu ilma, otsides ilu, kuid ei leia, kui seda ei ole meis endis. Kuidas aga saada ilu endisse? Kuidas ja kus leida rahuldust siis, kui see meis kõigis piiluv ilujanu võimakana pääd tõstab? Öeldakse, et kunst ja loodus toovad rahuldust. Seda nad tõesti teevadki. Loovaid kunstnikke on süiski vähe ja loomisrõõm on nende paralt, kuid harilikule surelikule valmistab armastus kunsti vastu ja sellest arusaamine tõelist rõõmu ja rahuldust. Kunsti kõigile — on nüüdisaja nõue. Raidkunst avalikkudelle platsidelle, puisteile, kõigile nähtavaks, laste mänguplatsidelle nende nõudeile vastavad kujud, milles esineksid neile tuttavad muinasjutukangelased, maalised avalikkusse ehitusisse, et vaeseilgi oleks neist rõõmu ja nad võiksid unda neid kuuluvat endilegi sama palju, kui päikse paistel elavaile. Kuid hilja oleks pakkuda kunsti alles siis, kui oleme täiskasvanuiks saanud. See on nüüdisaja kooliski tarvitusele võet ja kunst on saanud sääl oma koha. Mida aegsamini see maailm inimesile avatakse, seda loomulikumana ta tema omandab. See ei muutu ainult väliseks kestaks, mis räägib endast suuril sõnul, vaid see muutub talle loomumomaduseks. See liitub tema igapäevsete mõtete ja tegevusega, nii et seda neist ei saagi enam eraldada. See on tõelisuses kinni ega lahku säält. See ei lange sätendavana, pimestavana võrguna üle tõelisuse, peites seda temalt, vaid see kirkastab igapäevsuse ja näitab sääl ilu. Kuid kõigeks selleks peame saama koolitust, peame selleks vähehaaval kasvama. Suurvaimud leiavad ise tee, kuid neid on vaid harva. Suur hulk vajab juhatust. Ja seda juhatust tahab kunstikasvatus koolides õpilasile anda, siis, kui meeled on veel herged ja vastuvõtlikud. Nüüd ei öelda enam umbkaudu: minge loodusse ja

õppige säält, mis on ilu ja otstarbekohasus. Loodus avab teile ääretumad ilumaailmad. See nõu ei õpeta veel noort, harjumatu vaatlejat loodust ja selle imesid nägema selle silmaga, mis teeks selle ilumaailma temale tuttavaks ja mis juhiks teda arusaamiselle kunstiteostest, mis ammutavad loodusest endi süžee. Mõnigi on selle nõu järele käinud. Läinud loodusse, et õppida säält. Päikse veereng imeliste värvidega ja pilvekujudega on temale ilus. Ilusad on lilled, ilusad on liblikad. Kuid siiski tundub talle pea see ilu otsimine liig tehtuna. Ta ei saa siiski endale selgitada oma vahekorda loodusega. Kõik on nii ebamäärane. Päikse veereng äratas temas ehk hellu unistusi, liblikas, lenneldes õielt õiele, ilusaid tiibu vibuteles oli ehk luuleline. Kuid teisel silmapilgul tundub sarnane vaatlemine talle naeruväärseks. Juhuslikud tunded näivad määravat ta ihad. Ta ei suuda midagi endale rahuloldavalt seletada. Mis siin nüüd siis on nii imelikku, miks pean seda imestama? Ei saa ma ju sellest midagi aru. Ja rahulolematust tuleb tagasi. On veel neidki, kellele ta suhe loodusse ja selle ilusse on tõeline, aga mitte kunstlik, ehk ta küll midagi ei tea looduse ilusäädusist. Seda suhet ei jaksa ta endalegi selgitada. Kuid, kellele haldijad hälli ääres pole seda suurt kinki annud, see võib õppimise abil tungida loodusilu saladusisse. Nüüd, kus kunst on pääsnud kooli, ei jää see tulu loodusse minemisest noortele enam ebamääraseks, vaid muutub kunstõpetuse kaudu neil elavaks eluks, mis muudab kasutuma „ilutsemise“ harmoonseks eluks.

Selle kirjutuse piiridesse ei mahu laiad seletused sellest mitmekülgsest aineist, kuidas looduse ilu meile avaneb. Võtan siia vaid üsna väikese osa neist õpetusist, mida inimene peab tundma, et aru saada looduse imelikust ilust ja et leida kunstiski vastavat ilu.

Kui vaatleme endi ees olevat maastikku, üksikut puud, lille jne. siis märkame, et piirjooned on pea kõigil kõverad. Neid jooni vaatlemegi vähe. Neid võib nimetada tähestikuks looduse suures raamat. Kui joonistame sirge ja kõvera joone, siis mõjub see kõver silmale meelitavamini, kui sirge, ja see oleneb sellest, et meie silm on harjunud eeskätt just sarnaseid nägema vabas, puutumatus looduses. Sirgjooni esineb palju vähem. Puu tüvi eraldi võetuna, tähelpanemata jättes puu tervena, mõned lille varred on sirged, kuid tihti needki painduvad, kes valguse, tuule või õite ja seemnete tõttu. Mõne oksa juures, kust võrsub palju noori oksa, võib näha, kuidas äsja lahtipuhkend noored lehed just kui vaatleksid ümberringi, kuhupoole enda vart painutada. Sirgjooni esineb pääasjalikult kiviriigis. Kõverjoonele on antud ilusa joone nimi, kuid ei seega veel väita taheta, et sirge inetu oleks, see vaid pole sama ilus. Sirgjoont võib võrrelda häälega, kõverat meloodiaga. Nii nagu viimane ütleb enam, kui eelmine, millele omane üksluisus, nii on

kõvergi väljendusrikkam, kui sirge. Kuid mõlemad on vaja. Kõverjooni on mitmesuguseid ja ei kõik ole ühe võrra ilusad. On nii enam, kui ka vähem kõveraid. Need vähem kõverad on üldiselt õeldes ilusamad. Nende hulgas on ka täiesti ilus joon, joon, millele Ruskin andis nimeks surematu, sest selles ühineb jõud iluga. Kui olete tähele pannud näit. jalgpallimängus palli lendu, kui see võimsas kaares tõuseb üles, siis näete siin ilusalle joonele vastavat lendu. Täiesti ilus joon on matemaatiliselt ehitetav. Nurgad on võrdsed, iga sirgjoon on aga eelmisest ühe kolmandiku võrra pikem. Kui joont jätkata, siis avaneks see ikka enam ja enam. See jätkuks kaugele lõpmatusse avarusse, ealgi sirgeks muutumata (paraabol). Teine joon, on surev joon (spiraal sissepöörduvana). See, kui teda jätkata, tuleks tagasi iseendasse. Surematu joon on kui ilu otsiv inimene, kelle püüded on kaugel saavutamatuses, kuid kelle ponnistused muutuvad reisi kestes ikka tugevamaiks. Surev joon on kui pilt inimesest, kelle ponnistused on nõrgad ja kes lõpuks tagasi jõuab iseendasse. Täiesti ilusaid jooni võib leida looduses igal pool. Taimedes, lindudes, kalades, pilvis, laineis, loomade liigutuis jne. On kõverjooni, mis tõlgitsevad sulavust, on müstilisi. Kõik jutustavad looduse imelisest kujurikkusest sellele, kelle silm näeb ja aru saab.

See lühike ja puudulik kirjutus joontest võib ehk mõnda aidata näha looduses seda, mis tal varem pole tulnud mõttesse.

Soome keelest A. J u h a n s o n.

OLGA STOCKEBY.

Ilutunde arendamisest Eesti koolis.

Heidame pilgu tagasi üle aastate, millal rusuvad ahelad köitsid meid müüridesse, mis olid eraldet ilmast, inimesist. Ainult läbi tuhmide klaaside, raudsete võrede võisime näha sinavat taevast ja tuhandeid tähti, mis paistsid ka meile, aga meie ei tohtinud neid vaadata, meie ei tohtinud näha ilu looduses ja iseendis. Meie ilusamad ideaalid suruti maha, meie paremad püüded häviteti juba idus.

Kaua kannatasid meie koolid võraste surve all. Nad said täiesti venestet ning muudetud kloostreiks, kus õpilast piirasid ainult neli tolmunud seina ja isegi raud võred ei puudunud sagedasti akende ees.

See oli vaimuvaesuse sepikoda, oli kasarm, kust puhkuselolevad sõdurid sisse ja välja käisid ning venekeelseid komandosõnu tuupisid,

ning kus iga minut ülemuse valve all oldi, et keegi emakeelt ei kõneleks.

Tühjad tolmunud seinad, vene vürstide ning jumala kujudega nurkis, raudsete trellidega aknad — see oli kõik nende tubade ilustus, kus lapsed endid kui kabelis surnute piltide keskel tundsid, võõras koopas, aga mitte tuleviku lootustest elavate noorte päikeselaste isamaal, kodus.

Ei ühtki joonistust seinal, ei ühtki lillekest aknal, mis oleks muutnud kloostrituba kodusemaks. Kust võisid tulla joonistused seinal, kui seda ei suudetud lastele õpetada, kui seda ei tohtud; ei mõistetud isegi pintsli ja värvidega midagi pääle hakata; aeg kulus juutide ajaloo ja katekismuse-salmide pähetuupimise pääle. Joonistamine, see loov, maitset ja ilutunnet hariv töö, mis sisaldab eneses aatelise iseolemise, teadmise ning edumõtte esemed, oli maha tallat võõramaa okslisist, teisi mittedallivaist põõsaspuist, mis mühisema sundisid ka meie tõusvaid võrseid endi võhivõõra, tumma viisi järele.

Kuid aeg on rusudeks vajutanud endised kasarmud, kloostrid, mille varemeil tõuseb Eesti aatelise elu ajajärk. Meie koolid on muutumas vormi kui ka sisu poolest ja neis leiab väärise koha ka ilutunde ja maitse arendamine.

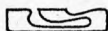
Meie koolitubadest peab kaduma see vana halliaja vari, mis hingele sapine, võigas; alles siis tunneme endid olevat kodus, alles siis suudetakse kasvatada kultuuriinimesi, kes suudavad kanda aadete lippu ja õiguse ning rahu mõõka, kui koolides meil juba silma ees valitseb ilu, sõprus ning puhtus.

Meie endisis kooles olid keelatud igasugused lõbustused, mis õppureile väga soovitavaks oleks olnud tervishoidliselt, sest kogu aasta ainult õppida — mõjub juba närvidelle, teeb inimesest mehaanilise masina, kes teab, et ainult vaja raamat võtta ja tuupida. Igasugused mängud olid keelatud. Õpilastelt oli võetud noruselle omane ja tarvilik lõbutsemise võimalus. Meist taheti teha ainult murelapsi, kes paastudes ja paludes läbi hädaoru pidid väljamõeldud, olematu rõõmuriiki püüdma. See oli arusaadavalt tarvilik orjade maal.

Meie, praegune põlv, elame aga vabas Eestis, kus kool on, peaks vähemalt olema, asutus, mis varustab noortsugu ellu astudes kõige kauni ja ilusaga. Kuid mitte ainult teadmisi, raamatulist „tarkust“, vaid ka esteetilist kasvatust on vaja! Sellepärast ärgu meie kool unustagu ka seda külge. Meie koolimajad olgu puhtad ja nägusad. Seinü ehtigu maalid ja ajakohaste suurmeeste pildid. Pingid olgu puhtad ja terved. Põrandat ärgu „ehtigu“ ükski pabertükk ega muu praht — selleks olgu paberkorvid. See kõik annab meie klassitubadele meeldiva, koduse ilme, kus häälmeelel viibivad nii õpilased, kui õpetajad. Sel on ka oma suur eesteetiliselt hariv tähtsus. Vahea-

gadel ärgu unustetagu mänge ja lõbu. Selle asemel, et vahetunnid kuşagil seina ääres ühelt jalalt teisele tammudes mööda saata, korraldetagu vaimutegevust värskendavaid ühismänge — lumesõjast kunni tantsuni. Tants puhtas ruumis ja lühemat aega kestes polegi kuigi kardetav ega hädaohtlik. Muidugi teine asi on, kui tundide kaupa tolmuses, suitsuses saalis hüpelda. See kõik oleks ülihääks vahelduseks, tuju tõstvaks lõbuks raamatute taga istudes. Joonistamise, käsitöö, võimlemise ja muusika tunnid mõjuvad muidugi oma jagu, kuid neist vähestest tundidest, mis kooli õppekavas neile esteetiliselt arendavaile aineile pühendet, pole kaugeltki küll, sellepärast just ongi vaja vaheajad appi võtta. Ärgu jäädagu ootama, millal õpetajad tulevad, korraldavad, algatavad, vaid ise tehtagu algus. Ise hoolitsetagu ka puhtuse, korra ja ruumide ilustamise eest — seda meeldivam siis see kõik.

Õpilased, teist endist oleneb kooli meeldivaks ja kauniks koduks muutmine!

J. TOOMES.

Reisimärkused sõidult Saksa akadeemiasse.

See oli 1920 a. septembris, mil kodumaale „häd päeva“ ütlesime. Sõit aurik „Vaasal“ pidi algama kl. 3, kuid, takistuste pärast tolliametis viibis pool tundi. Aurikut ümbritses saja inimeseline rahvahulk. Kõlises esimene kell ja reisijaid hakati laevale laskma, igalt nõudes passi ettenäitamist. Paistis silma järsk vahe sõitjate ja mahajääjate vahel: laevale tulijad olid noored — mahajääjad vanad hallpääd. Kuid siiski näis mõnel hallpäädel julgust jätkuvat olla laeva lael, kuid varsti nad kadusid, ja jäid ainult noored.

Teine kell. Veel viimased tervitused ja käepigistused üle parda; ka mõned suudlused ja pisarad — ning mööda treppi üles kallilt kodumaalt kaduvale laevale, vastu vabale merele, täis hädaohte ja üllatusi ja pääle selle vastu tundmatulle tulevikule.

Tõuseb sild... lahkumine möödapääsmatu. Läheneb buksiir, viimased kõied keritakse.

Laeva vilistades kaugeneme kaldast, kodumaast. Sadama sillale jääb saatjate hulk lehvutama rätikuid ja hüüdma meile häd reisi. Lahkun ka oma parema sõbraga — öeldes talle: „Tuleta meelega mind, kui mõnused kodumaa külluses — mul pole pääle roti prae ja hapu õlle vist midagi häd lootat!“

Võõras on olnud mulle senni tunne, mida nüüd, laeva liikuma hakates esimest korda üleelan — lahkumisvalu. Kuid katsun end

rahustada mõttega, et tulen varsi tagasi täielikumana ja kasulikumana oma kallile kodumaale.

Pakid panin kajuti nurka, ja ennast nende otsa asendades avanes mulle kenam vaade Eesti pae kallastelle. Laev liikus tasa. Meri vagune. Ilm kena. Võimatu püsida kajutis — tulin laele, kus liikumas kümme inimest, ülistamas küll Prantsuse, Saksa, Daani, küll Rootsi keeltes Eesti ilusaid kaldaid.

Võis näha tüübilist talupoega ja euroopalist franti, kuid kõik nii intelligent, viisakas ja vastutulelik. Merelt puhus juba jahe tuul, kuid kaugusest nii veetlevalt paistvad päälinna tornid naelutasid vaatlejaid laevalaele.

Läheneb mulle venelane, kes sõjaväelasena teeb „под козырек“, vabandab tülitamast ja esitab ennast Judenitshi armee ohvitserina. Teeme juttu. Kuuldes, et ma eestlane, pöörab jutu Eesti oludesse. Kõneleb vaimustusega Eesti energiast, tööjõust ja püsivusest, ning lõpetades kiitusi mu kodumaa kasuks, ütleb ohtes: „Oleks Vene rahval nii palju loomisvõimet kui väikesel Eesti rahval, oleks Venemaa võimatu ilma- ja kultuuri riik olnud“ — ja pisarad valguvad mehekesel laugele Venemaa saatuse pärast. On märgata tema kadedust, et olen eestlane, selle tulevikurikka rahva poeg.

Ju kaob silmist kodumaa rand, sõitjad lehvitavad veel kübaraid. Liigub tüür, ja meie sõidame välja lahtiselle merele. . .

Siit puhus vastu õudne tuul, sundides varju otsima kajutites. Lagi tühjenes. Liiksid ainult teenistusesolevad madrused, vahetevahel ka kapten, andes tarvilikke juhtnõure. Igaüks leidis koha, kui mõnus ta ka kellegil oli. Pugesin sooja puhveti, kus kümme teisi eest leidsin. Igal mõnus olek. Heideti nalja ja haruteti. Kõneldi merehaigusest ja miinidest, mida mineval korral nähtud. Nii hilja õhtuni, mil paisus tuul, pannes laeva liikuma pilpana. Tükiti soojesse pesadesse, ennast usaldes osava kapteni hoolde.

Alatasa tõusvate lainete tõttu hakkas laev hommikul heljuma, mis tundus alguses üsna mõnusana, tuju tõstvana, kuid pea tundus mingit sisemist käärimist, toit muutus vastikuks ning kardetud merihaigus oligi käes.

Ojamaa kenad kaldad tõmbasid kõigi tähelpanu endi pääle. Kord mets, kord tasandikud, säälsamas püst liivkallas, mis uhutuna meriveest paistab kord kollase, kord valge seinana. Kohati paistavad silma künklisel foonil sinendavad põlismetsad. Pea ilmub vaatepirile Visby linn oma vanaaegse kiriku ja paeehitusiga, mis manab esile jutud meie esivanemate merisõitudest ja vägitegudest neil mail.

Järgmisel päeval jõudsime Stettini, kust otsekohe raudteel edasi Berliini poole sõitsin.

Peab imestama seda korda, puhtust ja lugupidamist reisijate vastu, mis valitseb Saksa raudteel. Isegi piletite kontrollimisega ei tülita sind konduktor vagunis kunagi, vaid seda tehakse rongile minnes ja säält tulles. Vaksalites ootavad pakikandjad ja poisikesed, kes mõneteistkümne penni eest pileti võtavad, pakid bagaasi ehk vaguni kannavad jne., poisikesed aga oma abi ka teejuhina pakuvad. Suuremad jaamad, endi mitmekordsete platformidega ja suurepärase ruumidega valmistavad eestlaselle, kellele suurlinn oma hiilguse ja toredusega võõras, rohkesti üllatusi ja imestamisväärast.

Rong viib meid neljakordse kiirusega (võrreldes Eesti omaga) läbi toredate, puhaste külade, kus valged kahekordsed majad uppuvad aedade rohelusse ja jääsiledad teed jagavad kogu pinna ruutudeks ja kolmnurkadeks. Järk-järgult tihenevad majad ning liikumine muutub elavamaks. Igalpool silmapaistev reklaam annab mõista, et oleme jõudnud Berliini eeslinnusse. Vaheajal vagunisse astund tuseda-kehane sakslane, kuuldes, et isekeskis temale võõrast keelt räägime (meid oli 4 eestlast), pärib meie kodumaa järele. Saades vastuse, et eestlased oleme, tõuseb tal huvi selle „Vene Saksa Balti provintsi“ vastu, kellel ainult siis edu olla, kui ta käsikäes käib enda ajalooliste juhtide — Balti parunitega. Nagu selgus, oli tegemist endise Saksa oberstiga.

— Berliin! — kajas vagunis konduktori hää. Vedur vilistas, ning jättis pika vagunite rea kupli alla seisma. Astusin vagunist välja, et treppisid mööda rühkida vaksali päähoone poole.

(Järgneb).

O. SW. MARDEN.

Raudne tahe.

(Raamatust „Püüa edasi“.)

Suurim tarkus on kindel otsus — Napoleon.

Inimestel ei puudu jõud, vaid tahe — Victor Hugo.

Seda, kes on otsustanud võita või surra, võidetakse vaevalt; kuid kindlusetus viib inimese harva lõppsihile. — Corneille.

Iga inimene annab endale oma väärtuse, ja me oleme suured või väikesed selle järele, mis me tahame olla. — Smiles.

„Ei saa! See on võimatu!“ ütles üks ohvitser Aleksanderile, kui tal korda ei läinud vallata üht kindlustet seisukohta.

„Teelt ära!“ kuuldus suure makedoonlase kõuehää. „Sellele ei ole

miski võimatu, kes vaid tahab võita“. Ja asudes oma sõdurite etteotsa kihutas ta vaenlase kindlusest välja.

„Teie soovite seda vist ainult pooliti“, oli Suvorovil kombeks öelda sarnaseile isikuile, kel polnud edu endi töis. Temale tähendas tahe lõppsihti; sarnased sõnad, nagu: „Ei suuda“, „Ei tea“, „Võimatu“ ei kõlbanud temale kunagi: „Õpi“, „Tegutse“, „Katsu“ — sarnaseid sõnu tarvitas tema.

Napoleon, olles Egiptis, käis katkuhaigete hospitalis, et näidata, et inimene, kes ei kardab, võib võita katkugi. Sarnane tahtejõud on rohuks kehale, see kannustab inimest peaaegu üliloomulikeks tegudeks. Sarnane tahe on tõstnud mitmed haigevoodist ja pannud sooritama kangelastöid.

Walter Scottil olid 55 a. vanuses $2\frac{1}{2}$ miljoni suurused võlad. Kuid hoolimata vanadusest, otsustas ta tasuda omad võlad viimse pennini; ja — see õnnestas. Ta otsuse raudne kindlus andis tema kehale karastust ja tööjõudu. Iga ta rakk ja närv ütles talle: „Võlg tuleb tasuda“. Tahe kihutas iga tema veritilka ja andis ta mõistusele mitmekordse jõu sule tarvitamiseks. Võlg tasuti. Walter Scotti päevaraamatusse on märgit: „Olen hirmsasti kannatanud ja tihti lootnud puhata ja igiunde uinuda võivat. Kuid kui vaid võin, tahan enda otsust lõpuni teostada.“ Ta võimas tahe tõötas edasi, ka siis kui kõik muud ta vaimlised võimed olid nõrkend.

„Sellele mehele, kel on kindel tahe, ei ole miski võimatu“, ütles Mirabeau, „kui miski on paratamatu, siis tuleb see teha“. Sellest ripub kogu edu.

Ja Bulwer kirjutab: „Usul on suur jõud, ka siis kui see puutub inimlike ja maiseid asju. Kui inimene ise on kindel selles, et ta korra peab tegema selle, mis tal antud minutil tundub võimatuna, siis võin vedada kihla, et ta teeb selle veel enne surma“.

Kes saab midagi teha mehele, kes on ümberlukkamatult midagi otsustanud, kellel ei tule mõttesegi, et ta on võidetud, ja kes, kui jalad tal on haavatud, võitleb edasi jalatüügastel? Raskused ja vastuväited ei hirmuta sarnast inimest; vaen on talle vaid eduks, sest see ülendab teda veel suuremaiks ponnistusiks. Andke inimesele aabits ning raudne tahe, ja kes võib aavistada, kui kaugemale ta nende abil pääseb? Vangistage Galileo ta matemaatiliste leiduste pärast, ja ta jätkab oma katseid õlekõrrega vangihoones. Riisuge Eulerilt silmanägemine ja ta on vaid seda sügavamini mõtteis selle üle, kuidas võiks arendada enda imelike matemaatilisi võimeid. Põletage Wyclifi keha ja heitke ta tuhk Severn-jökke, ning vool kannab selle merde ja meri uhab ta tuha samale rannale, kus võidulepääsnud ta õpetus.

Maailm kallutab alati oma kõrva mehe poole, kel on kindel tahe. Sama hõlpsasti võiks kustutada päikene, kui taltsutada sarnaseid mehi, kui Bismarck ja Moltke.

Quentin Metsys oli juba loobund kõigist enda kunstniku-lootusist, kui talle öeldi, et ta saaks naiseks oma isanda tütre, keda ta kirglikult armastas, kui ta toime saaks osava kunstteosega. Ta asus tööle sarnase tahteküllusega, mida on võimatu võita ja löi ühe maalikunsti suurimaist meistersiteosist: „Ihnused“. Sarnane kindel otsus, nagu tema oma, võidab „võitmatusegi“.

Balzaci isa katsus poega võõrutada kirjanduslisest tegevusest. „Kas sa ei tea“, ütles ta, „et kirjanikust võib saada ainult kas kuningas või kerjus?“ „Hüva“, vastas poeg, „siis tahan mina saada kuningaks“. Vanemad jätsid ta oma õnne najale väiksesse ärtlituppa ja kümme aastat võitles ta kehvuse ning puudusega, — et lõpuks siiski võita ja saada „kuningaks“ omal alal.

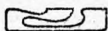
Ühel noorel prantsuse ohvitseril oli moeks omas toas edas-tagasi käia ja iseendas pomiseda: „Mina tahan saada marshaliks, suureks kindraliks“. Temast sai kuulus väepäälük ja ta suri marshalina.

Kui ühelt puusepält küsiti, miks ta nii suure hoolega magistraadi pinke ilustab, siis vastas see: „Seepärast, et mõtlen selle aja pääle, mil ise kavatsen mugavasti nendel istuda.“ Ja mõne aasta pärast istus ta tõepoolest samal pingil magistraadi liikmena.

„Võimatu“, ütles Napoleon, „on sõna, mis kuulub vaid hullude sõnatagavarra“. Ta oleks ka pigemini kas või sulatanud St. Elena saare kaljud, kui sääl vangina istunud, kui mitte just tema tahe, mida kogu Euroopa oli kartnud, poleks raugenud.

Kui võimas oli Darvini tahe! Ta oli alaliselt haige ja kannatas hirmsaid kehalikke piinu, millest aimu oli ainult ta naisel; ja siiski ta püsisvust oli üsna piiritu. „Neljakümnendal aastal“, ütleb ta poeg, „polnud tal ainustki tervet päeva“. Ja siiski tegi Darwin sel aastal väsimatult tööd, mida võimsamad ja tervemadki mehed oleksid kartnud. Tal oli haruldane võime püsida ühe ja sama asja juures, nii, et ta peaaegu andeks palus enda püsisvust, öeldes, et tal on üsna võimatu väsida, just kui oleks see mingi pahe. Tema meeluslause oli: „Otsustavusest oleneb kõik!“ Näitusena ta suurest püsisvusest, kiindumusest ja hooldest mainitagu, et ta tarvitas kakskümmend aastat materjali kogumiseks „Sugude tekkimise“ tarvis ja et „Inimese põlvnemine“ nõudis temalt pea kolmekümne aasta hoolsa tööd.

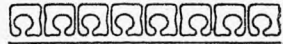
Soome keelest A. J u h a n s o n .

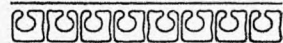
Dr. Matti Helenius-Seppälä.

(Vaata „Uudismaa“ nr. 3, lehk. 73.)

Maiju Seppälä.

(Vaata „Uudismaa“ nr. 5,
lehek. 117.)

E. SAAL.

Miks peame olema karsked?

(„Uudismaa“ Toimetuse ja E. Karsk. Keskt. poolt välja kuulutat kirjutuste võistlusel 1 auhinna vääriseks arvatud töö).

Alkoholi surma ja viletsusi külvav käsi oli juba vanaaja rahvastelle tuttav. Kuigi ta neile ainult vähese alkoholiprotsendiga marjaviina näol esines, leidis ta tõsist hukkamõistmist ja vastuseismist toleajajä usulis liikumisis. Juba brahmanism ja iseäranis sellest välja kasvav buddhism, Vana Testament ja Islam keelavad joovastavate jookide tarvitamise ära. Ka esimesed kristlased ja nende juhid olid nende tarvitamisega ettevaatlikud, teades, et see vähendab nende tegevust ja vastupidavust. Hoopis teiseks muutub aga asi kristlaste juures keskajal, iseäranis V. aastasaja lõpul aqua vitae (eluvee — põletet viina) ülesleidmisega. Siit pääle algab alles tõsine alkoholi võidukäik, millel ei leidu nii pea takistajat. Kuigi mõned usumehed ja vagatsejad sellele vastu katsuvad astuda, ei ole sel suuremat mõju. Nii kestis see kunni XVIII. aastasaja viimasel veerandil ameeriklane Benjamin Rush karskusliikumise teaduslikule aluselle rajab ja tema eestvõttel 1789 a. esimene karskusselts asutetakse (Ameerikas) See on moodsa karskusliikumise algus, mis sellest ajast pääle alatasa kasvab ja laieneb, kunni viimasel aastakümnel hoogsalt päevakorrale kerkinud keeluseaduseni.

Praegu, kus vahekord alkoholi ja karskuse vahel äärmiselt terav, kus eel seisab lõpulik lahing, peab igatüks seisukoha võtma, kas karskuse poolt või vastu, kusjuures see seisukoht kindel ja põhjendatud olgu. Selleks vaja selguselle jõuda alkoholi omadusist ja mõjust, vaja selguselle jõuda, millel põhjeneb moodne karskusliikumine — kas on see ainult vagatsejate ja palvevendade idee fixe, või aga igale kultuurinimesele tarvilik mõistuse võidukäik.

Etüülalkohol ($C_2 H_5 OH$) on mürk — see on erapooletu arsti-teaduse kindel otsus — samasugune narkootiline mürk, nagu seda on oopium, kokaiin, nikotiin jne. Kas ei ole üksi sellest tõsiasjast kainele mõistusele küllalt, et alkoholille ja kõigile teda sisaldavaile aineile jäädavalt selga pöörata, sest kellele peaks lõbu pakkuma niisugune järkjärguline teadlik enesemürgitamine? Kuid, võib olla, kõik ei usu — kuidas võib niisugune tuju tõstev „elu vesi“ mürk olla. Sellepärast jälgin ta mõju inimese organismi ja seltskonna peäle.

Alkohol surmab — seda näitavad teadusmeeste rohked katsed ja uurimised, kui ka praktiline elu, sest pole ju viinasurm kellegi uudis. On isegi kindlaks määratud, palju kellegi looma ehk inimese surmamiseks puhast alkoholi tarvis läheb (Joffroy). Nii näituseks on koera tarvis see norm 8 grammi iga koera raskuskilogrammi peäle. Et inimese organism vähem vastupidav, siis jätkub inimese surmamiseks juba 7,8 gr. ühe raskuskilogrammi peäle. Kui näit. 64 kilogr. (4 puuda) raskuse normaalse inimese võtame, siis on ta surmavaks annuseks 499 gr. ($7,8 \times 64 = 499$) puhast etüülalkoholi. Surma eel käib sel puhul sügav uni ja keha soojuse järsk langemine. See on muidugi juhtumisel, kui kogu see 499 gr. korruga (pikimalt ühe tunni jooksul) ära tarvitatakse. Kui aga tarvitamine järkjärgult sünnib, siis ei ole selle tagajärjeks küll mitte otsekohene surm, kuid kahju kogusumma jääb siiski endiseks (Legrain, Magnan, Lunier), ainult selle vahega, et organismil võimalus esimest osa senni kahjutuks teha, kunni viimane osa kehasse jõuab.

Alkohol rikub vere ringjooksu ja pillab soojust.

Alkoholi mõju vere ringjooksu peäle avaldub selles, et ta veresoontes verd edasi tõukava lihastiku tegevuse halvab, sellega soonte väljavenimist võimaldes ja nad nagu liht elastilisteks torukesteks muutudes, mille järeldusel nad tihti ummistuvad, tekites mitmesuguseid põletikke ja veresoonte lõhkemisi, mis surmaga lõppeda võivad. Teiseks kiirendab ta südame tegevust (milleks tihti ka purjusolija kätega vehklemine ja elavus kaasa mõjub), pannes seega vere kiiremini voolama, mida tunnistab joodiku punane nägu ja esiotsa tuiksoone kärmem tuksumine. Samal ajal võivad alkoholi mõjul, nagu äsja nägime, veresooned laiemaks venida. Kõige selle mõjul voolab veri südamest neid sooni mööda liig rohkel määral üle keha laiali,

mis tõttu joodik keha soojenemist tunneb ja seda alkoholi teeneks peab. Tõepoolest on asi aga risti ümberpööratud, sest keha mõõda laiali voolates jahtub veri ruttu, mille tagajärjel ka kogu keha temperatuur langeb. See väike soojuse hulk, mis alkohol kehas põledes annab, ei suuda seda takistada. Juhtub see külmas ümbruses, siis võib selle tagajärjeks kergesti surm ehk raskem tervise rike verekülmetamise tagajärjel olla. See soojuse langemine ongi suuremalt jaolt eeltoodud alkoholisurma põhjuseks. Mida soojema ilmastikuga antud maa, seda vähem tuleb säääl niisuguseid surmajuhtumisi ette.

Alkohol rikub ilanahad, tekitab katarrisid ja takistab seedimist. Keemiast on tuttav alkoholi suur tungveega ühineda. Inimese organismis tuleb selle omaduse mõju ilanahkade juures ilmsiks. Kuigi suu ilanahk igasuguste ainetega on harjunud, ei suuda ta alkoholi tegevusele siiski mitte vastu panna ja viimane imeb temast vedeliku välja, mille tõttu see alati põletikusarnases äritet olekus on ja joodiku januseks teeb. Ka keel on selle tagajärjel paksu valge korruga kaetud, mis maitse tundmist halvab. Loomulik, et kui alkohol juba suus, kus ta vaid lühikest aega viibib, niisugust mõju avaldab, et siis maos ja soolikais selleks palju suuremad võimalused. Isegi hingamiskõri pääle ei jää ta mõjuta, muutes hääle kähisevaks. Nii tekib terve rida katarre (suu-, kurgu-, mao- ja soolikate-) mis seedimist raskendavad ja takistavad, kurgukatarri aga ka tiisikusele pinda valmistab. Niisugune seedimisorgaanide rikkumine ei jää seedimise protsessi pääle muidugi mitte mõjuta. Ka muudab alkohol munavalge ja mõned teised ained kõvaks, mitte-seeditavaks (mis võimaldab piirituse abil loomade präpareerimise). Siit näeme, kuivõrd „sõrmega taeva“ need sattuvad, kes enne söömist isu tõstmiseks ja seedimise kergendamiseks „kärakat“ armastavad võtta.

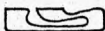
Alkohol tekitab maksa-, neeru- ja südamehaigusi. Maksahaigusist, mis alkoholi mõjul tekivad, võiks nimetada maksa kõvaksminekut (maksa „kõrrohose“ — „joodiku maks“), mis tihti surmaga lõpeb, ja maksa rasvatõbe (pääasjalikult õllejoojail). Umbes sama laadi on alkoholi mõjul tekkivad neeruhaigused. Hoopis kardetavamad on südamehaigused: südame laienemine, nõrkus ja südame rasvaminek, mille väljakutsujaks taas alkohol, ja mis südame rabanduse ehk muul teel tihti surmaga lõpevad.

Alkohol vähendab lihaste jõudu. Katsed ja igapäevne elu näitavad selgesti, kuivõrd alkohol tööjõudu halvab, üleni inimese nõrgemaks teeb. Ainult õige vähesel määral (umbes 5 gr.) tarvitetuna võib ta esialgu lihaseid äritades nende tööjõudu veidi tõsta, aga juba peagi, umbes 1/2 tunni pärast, tundub alkoholi halvav mõju, nii et tööüldkogu alkoholi tarvitamisel vähem on kui ilma alkoholita.

Iseäranis imestama peab alkoholi tarvitavate sportlaste üle, kuna see suurel määral nende harjutuste saavutused tühjaks teeb. Ja ometi leidub neid, kes sellest ei hooli, ja isegi enne võistlust „julgest“ alkoholi kaudu loodavad hankida. Peab küll tähendama, et tõsiste sportlaste keskel joomist praegu ei sallita.

Alkohol valmistab pinda külgehakkavaile taudedele. Kuna teada on alkoholi mürgisus ja halvav mõju kogu inimese organismi ja selle üksikute osade pääle, siis on loomulik, et see organismi üleni nõrgemaks ja haigusidudelle vastuvõtlikumaks teeb, mis iseäranis ilmsiks tuleb külgehakkavate haiguste korral. Alkoholi kehha sattudes katsuvad valged verelibled temast võimalikult pea lahti saada, teda kahjutuks teha, kuid teame ju, et samad valged verelibled ka haigusidudid hävitama peavad. On neil alkoholiga liig palju tööd, siis jääb teine ülesanne tahaplaanile ja haigusidudid võivad takistamatult endi tegevust alata ja jätkata. Huvitav on ses tükis Inglise prof. Adams'i tabav soovitus viinapoodidelle sildiks panna: „Siin müüakse kolerat!“

Niisugune on pääjoontes alkoholi mõju meie füüsilise tervise pääle. Kuid ainult pääjoontes: kõike üles lugeda on siinkohal võimata, kuna tema mõju nii laialdane. Kokkuvõtlikult karakteriseerib seda mõju surevuse arvustik. Statistika (ennesõjaaegne) näitab, et alkoholi tarvitamise tagajärjel (kaudselt ja otsekohe) Euroopas iga aasta keskmiselt 310.000 inimest suri, mis iga päeva kohta 850 hinge välja teeb. Need on ometi arvud, mis mõtlema panevad! Prof. Westergaard'i väljaarvamise järele tõuseks alkoholi kadumisega meeste keskmine iga 3,9 ja naiste oma 0,6') aasta võrra. Huvitav on suremise jaotus eri ametite järele Inglismaal 1890—92 a., kust selgub, et kui 25—65 a. vanuste inimeste keskmiseks surevuseks võtta 1000, siis on see arv vaimulikude meeste juures (kes harilikult kõigevähem alkoholi tarvitavad) 547, põllumeeste juures 591 j. n. e., kuna õllevalmistajate juures 1.407, alkoholiga kauplejate juures 1676 ja kelnerite juures 1630. Missugune määratu vahe! Muidugi mõjuvad ka üldine eluviis ja elutingimised surevuse pääle — võrreldavate ametite esitajail pole nemad ühetaolised. Aga väga suurel osal tuleb just alkoholi tarvitamist surevuse juures süüks lugeda. Ja pole ometi kahtlust, kumb enam alkoholi tarvitab, kas pastor ja põllumees või kelner ja alkoholiga kaupleja. (Järgneb.)

1) On näha, kuivõrd joomine naiste juures väiksem. Autor.

„Uudismaa“ 1919—1921.

Kui Eesti noorsugu üleni kunagi ilusaid aegu läbi eland, siis olid seda kahtlemata 1919 a. esimesed kuud. Võõraste võimude (Saksa okkupatsioon ja osaline enamlus) alt äsja vabanedes tundus soonis nii palju sooja verd, nii palju pakitsevat noorusenergiat, et see paratamatult väljapääsu otsis. Saksa okkupatsiooniaeg oli meie noorsoole tõsiseks puhastustuleks, kaine-
mise ja koondumise ajajärguks. Revolutsioonipäevadest löödud armid suutsid juba kinni kasvada, suudeti toibuda esialgsest üllatusest, ning koguti siset-
mst jõudu tagavaraks. Ja kui siis paras aeg tuli (peab ütlema, ta tuli varem, kui oodati), võidi esineda juba jõuküllana ja iseteadvana. Järgnes võidu-
rikas kiirmarss üle kodumaa lumiväljade, mis vaimustust aina suurendas ning kui siis tagasi koolitöö juurde tuldi, oldi täis tuld ja hoogu. Ärkasid
ellu vahepääl väljasurnud õpilasühingud, tulid päevavalgele need, kes senni pöranda all olid sunnitud töötama ning asutati terve rida uusi. Tekkis ka rohkesti käsitsi paljundet ajakirjandust.

Sellest elavast tegevusest kasvas peagi välja tarve trükitud, kõiki ühendava ajakirja järele. Selleks kutsutigi 16. märtsil I Tartu Õppiva Noorsoc Kongress kokku, kes ühelhäälel otsustas trükitud ajakirja välja andma hakata, esiti ületartulisena, kuid hiljem seda üleriiklise Kongressi käsutada andes. Valiti vastavad asutused (Toimetus, Talitus ja vastut. toimet.) ning määrati igale Tartu õpilasele (alates IV kl.) 3-margaline toetusmaks ajakirja hääks. Nimeks ristiti tolele kõigi vaimustusest sündind lapsele paljutöötav „Uudismaa“.

Kokkutulnud „kolmemargalistega“ anti välja 17 (kui ma ei eksi) aprillil esimene kaksiknummer — kaksiknummer nimelt tööde rohkuse pärast. Mõne päeva pärast astus kokku I Üleriikline Õ. N. Kongress, võttis „Uudismaa“ enda hoole alla, ning valis uued asutused, kelle kätte usaldeti ta väljaandmine. Oldi täis usku ja lootusi.

Kuid pea tabas kõike valju hoop — vanemate meesõppurite mobiliatsioon. Ei suudetud veel teist nummertki välja anda, kui enamuse toime-
tuse ja talituse liikmeist kasarmusse pidi kolima, kohustusi edasi andes rutuga loodud ajutistele asutustele, kes koos seisid pääasjalikult naisõppu-
reist. Need andsidki poolelioleva № 3—4 välja. Siin tuli aga uus häda — rahapuudus. Kokkutulnud „kolmemargalistega“ tasuti küll esimese numbril trükikulud, teiseks ei jatkunud neist enam. Esimese numbril müügist ei saadud aga summasid veel kuigi palju tagasi. Selle tõttu viibis numbril ilmumine erakordselt kaua, pea koolitöö lõpuni, mis nende müüki takistas.

Sügisel olid kõik väsinud ja tüdinud. Kevadine hoog ja vaimustus nagu peoga pühit. Pöeti toimetuse kriisi. Kevadel valituist jäi ametisse ainult 3, neistki osa enam nime pidi, kui tegelikult, kuna töö terveni üksi-

kute õlul lasus. Need üksikud pidid enamalt jaolt täitma ka sisu, kuna töid väljastpoolt võrdlemisi vähe tuli. Tööde ja raha puudusel suudeti esimese sügisnumbri (№ 5) väljaandmisega alles novembri lõpul hakkama saada. Loomulikult oli see number sisuliselt kehv. Tallinnlased, kes „Uudismaa“ vastu juba algusest saadik miskipärast võrdlemisi külmad olid (vist oleks parema meelega teda Tallinnas ilmuvana näha tahtnud), muutusid ta vastu otse vaenuliseks, võttes vastu endi kongressil poolboikoteeriva otsuse. Toimetusel ühes Ülemaalse Keskbürooga, kui ajakirja väljaandjaga, seisis ränk küsimus ees — kas olla, või mitte. Otsusteti siiski, kõigi raskuste kiuste olla, vähemalt uue aasta algul kokkutuleva II üleriiklise kongressini. Selleks ajaks anti välja ka viimane vihik — et lubatud numbrite arvu täita — kolmiknumbrina (6-7-8). Väliselt on see number teistest soliidim, ka sisuliselt mitte halb, vähemalt ajalooliselt tähtis, sisaldes mitmesuguseid põhikirju ja sennise keskkorralduse alusjooni.

II Ü. Õ N. Kongress otsustas ühelhäälel ajakirja väljaandmist jätkata, kuigi teisel kujul, kuid mis tegemata jäi, see oli ta kindlustamine aineliselt. Talituses olid kassas ainult miinused, päälegi tolle aja kohta mitte üsna väikesed. Nende katmiseks ei osanud tookordne talitus aga midagi ette võtta. Sõiditi ainult trükikoja „kodukäija“ga, kes iga päev raha järele käis, kunni vanad arved õiendeti ning ajakirja trükkimine teisi — odavamasse ja kannatlikumasse trükikotta üle viidi. Tuli ka ajak. välimust vähemkuluks muuta.

Paar nummert suutis uuestivalitud toimetuse J. Kuusk'iga eesotsas välja anda, kui ajakirja uus kriis — seekord ainelisele lisaks ka vaimline — tabas. II. Ü. O. N. Kongressi „retsepti“ järele välja antuna osutus „Uudismaa“ endisest veel kuivemana ja elujõetumana. Ajapuudusel lahkus sennine päätoimetaja, kuna temale asetäitjat ei leitud. Lõppude lõpuks oli nende ridade kirjutaja, kes vahepeäl ajakirja juhtimisest eemale oli jäänud, sunnitud uuesti toimetuse juhatamist enda kätte võtma. Kõigest püüust hoolimata, suudeti lubatud 8 numbri asemel ainult 7 välja anda. Kongressi otsus ajak. 2 korda kuus välja anda, jäi ainult ilusaks otsuseks.

Läinud sügisel seisis toimetuse uuesti saatusliku küsimuse ees: kas olla, või mitte. Trükitööde hinnad olid vahepeäl kohutavalt tõusnud¹⁾, kassas oli 10.000 ümber miinuseid, autoriteet oli II aastakäiguga lõpulikul kõigutat — see kõik ei avanud kuigi roosilist väljavaadet. Et ajakirja väljaandmist jätkata — seda peeti siiski küllalt tähtsaks — tuli lepingusse astuda E. Karskusseltside Keskoitkonnaga, kes nõus oli tasuma $\frac{1}{3}$ trükikuludest (välja arvatud paberihind), kui tema tarvitada lubatakse $\frac{1}{3}$ aja-

---

1) Seda hindade tõusu illustreerivad järgmised arvud: I. aastak. № 1—2 (64 lehek.) trükkimine 3000 eks. maksis . . . . . marka, III. aastak. № 1 (32 lehek.) trükkimine 5000 eks. aga 55.000 m.!

kirja ruumist. Kuigi ette võis näha, et see $\frac{1}{3}$ võrdlemisi kuiv tuleb (seda enam, et ka ülejäänusse ossa midagi üllatavat paigutada polnud), oli see siiski ainukeseks pääseteeks. Selle tagajärg oligi, et esimene number, kus Kesktöimkond oma kolmandiku terveni ära kasutas, liig ühekülgsena ja kuivana tundus, mis eest toimetuse hiljem mõnesuguste etteheidete osaliseks sai.

Et II. Ü. Ö. N. Kongressi poolt kavatses ilukirjandusliste tööde albumi väljaandmisest midagi välja ei näind tulevat, liideti ilukirjandusline osa uuesti noorsoo eriosaga, ning pöörati I. aastak. jälgedesse tagasi. See oli reaktsioon, mille toimetuse täiesti enda riisikol ette võttis, ära ootamata Koolinoorsoo Keskliidu Asemikke Kogu otsusi, mis asja liig pikale oleksid venitanud. Nagu praktiline elu näitas, oli see toimetuse samm täiesti õige ja otstarbekohane.

Viimasel ajal on „Uudismaa“ seisukord (nii vaimline, kui aineline) märksa paranenud. Töid tuleb rohkem, kui kunagi enne. Kuigi nad väärtuse poolest tihti väga kõrgel ei seisa, näitavad nad ometi elavat huvi asja vastu. Ka aineliselt näib jalgealune kindlamaks muutuvat, milleks rohkesti kaasa mõjusid Tartu Maakonna- ja Linnavalitsuse toetussummad ning lotterii sennine hädennustav edu¹). Enda paariaastase visa püsivusega on ajakiri suutnud laiemategi kihtide poolehoiu võita, mis võrdlemisi lootusrikkalt tulevikku lubab vaadata, vähemalt käesoleva aastakäigu lõpuni.

Lõpuks ei saa tänutundes meeletuletamata jätta „Uudismaa“ esimest päätoimetajat ja mõtte algatajat kadunud O. Krigul'it, rohkearvulist kaastöölise peret, kes endi hoolsa kaasabiga ajakirja ilmumise võimaldanud, iseäranis aga „Uudismaa“ vaimlist juhti ja vastutavat toimetajat cand. phil. Villem Ernits'it, ühte vähestest vanema põlve liikmeist, kellel aega ja tahtmist pole puudunud noori nende paremais püüdeis toetada. Tänu ka neile asutusile ja isikuile, kes ajakirja aineliselt toetanud.

A. Juhanson.

Teatrist.

Pärnu teatriolud.

Raske on siin midagi kindlat öelda. Teatrimaja on, näitlejate ühingu ka. Kuid juba rohkem ütleb see, et viimane suure kahjuga töötab. See nähtus (harilik Eestis) on tingit mitmesugustest asjaoludest. Eestkätt näitlejate ühingust enesest. Puudub korralik näitejuht, näitejõud on enam-vähem juhuslikud.

1) Üksikasjalisem kulude ja tulude arve ilmub aastakäigu lõpul (kevad).

Publikumi vastutulek teatrilole on jahe. Etendusil, millel „lõpuks tants“ puudub, haigutab saalis tühjus. Ei võigi näitlejad pakku paremat, kui pole publikumi, kes seda nõuaks. Repetuaaris on (ja õnnestavad enam-vähem) kergesisulised näidendid.

Õppurid käivad teatris vähe, olgugi, et näitlejate ühing tihti vastu tuleb ja odavad piletid määrab. Palju suuremat küllastamist leiab sõdurite kino — seda enam, et ta teat päivil õppureile prii.

Tõsisemat tählepanu teenib sinfonia orkester, mis juba mõnda aega siin hää eduga tegutseb. Kontsertest (mis kahjuks liiga harva korraldetakse) osavõtt õppurkonna poolt on elav.

V. B

Noorte ajakirjandus Soomes.

Ajatar. Suomen Koulunuorisoliiton äänenkannattaja. Vastut. toimet. Toivo Mähönen, toimet. sekretär: Veikko Kerkkonen. 16 lehek. Hind 1 Smk. Aastakäik (8 n.) 7 marka.

„Ajatar’iga“ on S. K. L. rajanud omale häälekandja, mis tal senni puudus. Üleüldiselt on „Ajatar“ rajatud samale aluselle, nagu „Uudismaagi“, tuues noorte ilukirjanduslikke katseid ja teoreetilisi kirjutusi noorsooliikumisalalt. Esimeste numbrite sisu on üsna huvitav ja mitmekesine. Neil on võimalikud ka niisugused „maiused“, nagu pildid, valge paber jne., mis meil ainult unistuseks. Mis üllatab, on see harilik nähtus Soomes, et ajakirja, mis määrat otsekohe koolinoorsoole, toimetavad üliõpilased (ilma erandita), kellelt ka suurem osa kirjutusi. Kirjutused ise on kaunis tuumakad. Ilukirjandust võrdlemisi vähe. Et ajakirjal hästi liikuv kuju, peaks ta levitamine kerge olema. Senni on ilmunud 6 n., mis kõik üsna sisukad.

Pohjantähti. Raittiin opiskelevan nuurison äänenkannattaja. № 6—7. Joulunumero 1920. 16 lehek.

Kehvaks ja kuivaks on jäänud varemini nii soliidne Soome Öppiva Noorsoo Karskusliidu häälekandja, jõuetuks, nagu teda väljaandev liitki. Nähtavasti on keeluseadus Soomes karskustöölt pinna võtnud ¹⁾. Kõnealiolev jõulunummer sisaldab järelehüüde kadunud M. Helenius-Seppälä’lle, rea väiksemaid kirjutusi, enam praktilist laadi ja mõne ilukirjandusliku pala. Kogu väljaannet näib iseloomustavat temas eneses leiduv kirjutus, kuidas keegi

---

1) Mitte keeluseadus, vaid sõjaaegne korruptsioon, mis Eestiski keeluseaduse kukutas.

V. E.

üliõpilane määratud ajal üksinda üliõp. karskusühingu koosolekut „peab“! Toimetus rõõmustab et eelmine number 800 eksempl. levinud olla — suur arv, mis noorte poolehoidu karskusasjale näitavat! Kui „suur“ arv see 800 eksempl. Soome rohkearvulise õpilaskonna pääle on, seda märkab igauks.

Nuori Voima. Suomen nousevan polven aikakauslehti. Toimetaja Ilmari Jäämaa. 13. aastak. Iga number 32 lehek. Hind 1.50 Smk. Aastak. (24 n.) — 20 Smk.

„Nuori Voima“ — see on kõige laialisem ja ühtlasi kõige huvitavam noorsoo ajakiri Soomes. Teda loeb ja toetab kaastõuga nii rahva- kui koolinoorsugu, nii vanemad, kui nooremad. Ja kõiki suudab ta huvitada, kõiki kaasa kiskuda. Sisu on haruldaselt mitmekesine: kirjutused enesekasvatusest, tehnikast, kunstist, noorsooliikumisest jne., ilukirjanduse-, mõistatuste-, keele-, täheteaduse-, spordi-, tütarlaste- jne. osakonnad, rohkesti pilti ja muud noori kaasakiskuvat materjaali. Kõik see on võimalik laia lugejateringkonna ja vanemate kaastööliste toetusel. Lugejaist on moodustunud eriline „Nuoren Voiman Liitto“, mille ülesandeks arendada noori neil aladel ja nende abinõudega, mis ajakirjal võimatud. Aineliselt on ajakiri hästi kindlustet, ilmudes Soome suurema kirjastaja — V. Söderströmi kirjastusel. Ajakirja võib julgesti soovitada ka kõigile Soome keelt oskavaile eestlasile.

Ajakirjandusest.

Huvitav on tähele panna, kuidas ajakirjandus viimasel ajal otse kubiseb teadetest noorsooliikumise alalt. Enamasti kõik ajalehed on selleks eri osakonna sisse seadnud, kus pea iga päev midagi leidub. Ühelt poolt annab see tunnistust noorte elavast tegevusest, teiselt poolt ajalehtede vastutulelikkusest ja tähepanelikkusest noorsoo paremate püüete vastu. Mõlemate üle võib aina rõõmustada.

Kuid paralleelselt sellega tihenevad alatasa ka teated konfliktidest õpetajate ja õpilaste vahel. Ja kui neid konflikte ligemalt vaadata, siis võib sagedasti näha, et süüd mõnelgi korral õpetajate pool, nende lahendamisel aga karistuse osaliseks enamasti ikka õpilased saavad. Kui silmas pidada, et osa niisuguseid kurbi vahetujuhtumisi ajakirjanduses valgustamata jääb, siis tekib paratamatult mõtlema panev küsimus keelele: kuhu sarnane koolipoliitika õieti välja võib viia? Kas mitte sinna poole, kus ta 4—5 aasta eest oli?

A. L e n o t a m m i.

Uus keskkoolide seadus

tuleb ligemal ajal Riigikogu hariduskommisjonis harutusele. Uus keskkoolide seadus on enam, kui tarvilik, sest selleks, et kasvatada mitte ainult nime-

pidi, väliselt demokraatlise vabariigi vääriseid kodanikke, kellest praegu nii suur puudus, on vaja kõige päält reformeerida kool. Kuivõrd seda kõneallev seadusprojekt suudab, on ise küsimus, kuna koolireform ei tohiks mitte ainult paikamises ja lappimises seista, vaid põhjalikus ümberloomises. Senni, kui meie olud seda ei võimalda, tuleb tervitada igat katset vähemalt sammu võrragi sellele lõppsihile ligineda.

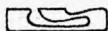
Uue seaduse järele oleks keskkool ilma usuõpetuseta (mille aset näib filosoofia täita tahtvat) ja maksuta, mille õpeaeg kestab 5 aastat ja mille esimesse klassi võetakse 6 aast. algkooli lõpetajaid ilma eksamita vastu. Õpilased viiakse ühest klassist teisi ja tunnistetakse kooli kursuse lõpetanuiks õpilase õpetöö edu ja üleüldise vaimlise arenemise põhjal.

1—3 klass moodustaksid alama aste, 4—5 — ülema, mis jaguneks järgmiselt: a) reaalosakond: füüsika-matemaatika haru ja loodusteaduslik haru; b) humanitaarosakond: ajaloo-maadeteaduslik, kirjandus-kunstilooline, keeleteaduslik ja majandusteaduslik harud.

Õpetetavad ained on üldjoontes endised.

Mis seaduses puudub, on õpilaste omavalitsuse ja organiseerimise küsimus, mille lahendamist uues keskkoolide seaduses senni õpilaste ringkonnis pikkisilmil oodatud.

A. J.

Kroonika.

Tartu Realkooli Õppurite Ühing.

Ühing asutati hilissügisel 1920. aastal. — Et kommerts. ja realkooli lahutamisel senni ühiskoolis töötav Ring täiesti kommertskooli üle läks, tuli algusest pääle hakata. Kuid sellegi pääle vaatamata tehti tööd, nii et juba enne jõulu referaatide arv 12 pääle tõusis, pääle selle Spordi ja Muusika ringide agar tegevus (viimasel on oma laulukoor). Ühingu moodustavad järgmised 10 Ringi: Füüsika-matemaatika, Spordi, Humanitaar, Dialektilise ajaloo, Keemia, Muusika, Näite, Loodusteaduse, Male ja Fotograafia ring. Et organiseerimine jõuluks lõppenud, on järgmine poolaasta juba viljarikkam. Pääle jõulu (Lihavõtteni) on peetud 19 referaati ja 2 vaidluskoosolekut.

Iseäranis hästi on töötanud Füüsika-Matem. ring. On korraldet kursusi, loenguid, praktilisi töid jne.

Fotograafia ring on soetanud omale laboratooriumi, kus iga päev töötetakse.

Spordi ring käib 2 kord nädalas koos, kuid senni veel ilma instruktorita.

Keemia ringil on tarvitada kooli laboratoorium, kuid töö loid.

Humanitaar ja Dial-Ajaloo ringid on korraldanud referaate, mõni neist isegi udupiltega.

Ka Ühing kui niisugune, on teinud mis võimalik. On korraldet ekskursjoone Rahvamuseumi, Ülikooli Kunstimuseumi, Postimehe trükikotta.

24. veebruaril ja 4. mail olid „Ühingu õhtud“, kus esinesid ringid oma tööga, ja kust osa võtsid ka kutsutud võõrad.

6. märtsil pidas prof. Bergman loengu aine üle „Pompei“ (udupiltega).

Ühingul on oma häälekandja „Oma“, mille esimene number ilmus Lihavõtte pühiks.

Suvel on kavatsusel sõit Soome.

O. S.

Räpinast.

R. Noorte Ühingu on kõik oma jõu koondand kohapäälse „Noorte Püha“ eeltööde tegemiseks. Abi saamiseks on juhatus kohalikkude organisatsioonide poole palvega pöörand — näis kuidas katse õnnestab! Kuukirjast ilmus vaid näärikuu number. Ennem oli R. N. Ü. siinselle seltskonnale pilkelauaks, nüüd hakkab aga asi alatasa paranema; nii kinkis keegi isand N. Hindov Ühingu raamatukokku 48 köidet.

H. O.

Pärnust.

P. Õ. Ü. „Taim“ töötab praegu agaralt. Mineval aastal sulas „Taim“ liigete arv võrdlemisi väikseks, mis ka tegevuse pääle halvavalt mõjus. Sel õpiaastal on liigete arv kasvanud umbes 30-ni. Referaate peetakse tihti; refereeritakse kirjandusest, filosoofiast, majandusteadusest, kunstist j. m. Pärnu Koolinoorsoo Liidu loomisest tuli lahkuminek E. N. L. Pärnu Osakonnaga, kes hiljem end Koolinoorsoo Liiduks kuulutas, ilma, et ühinemine „Taimega“ korda oleks läinud.

A sur ja P. S.

Pärnu-Jakobi Õ. Ü. „Leek“.

Liigete hulgas on märgata loidust. 12. jaan. valiti uus juhatus ja ajakirja toimetus, ning otsusteti välja anda ankeeti statisteliste andmete kogumiseks. Asuteti näite ja poliitika osak., avati lugemislaud ning kakati oma ajakirja „Noorust“ šapirograferituna välja andma, millest ilmunud juba 2 nummert.

J. Andreller.

Türi „Löke“

kaotas esialgse elavuse asja õhutaja õppari J. Johannsoni lahkumisega Türiilt. 1920 a. sügisel soikus ta pääle nurjaläinud aastakoosoleku täiesti. Alles mõne aja järele alustas ta uesti tegevust. Tänavu antakse välja käsikirjalist ajakirja „Löke“t“, mis ilustet joonistusiga ja millest esimene 32, teine 40 kaustik-lehekülge. Pääle selle peetud 5 koosolekut. Liikmeid praegu 88. Kavatsusel on kohapäälne „Noorte Püha“.

A s m e r.

Koeru „Noorte Püha“.

korraldab enda piirkonnas asuvetele koolidele 17. mail s. a. säälnu Opet. Selts. Eeskavaks on: laulud — ühe, kahe ja kolmehäälised; v õ i m -

lemine — vabad harjutused riistadel ja ilma ning püramiidid; kergespordi võistlused — jooksud, hüpped, visked ja tõuked, kolme- ning viievõitlus; mängud, õpilaste tööde näitus ja segaeeskavaga lõpupidu õpilaste ühing „Järvala’lt“.

Kergespordi võistlusiks auhindade saamiseks on pööratud üleskutsega kõigi asjast huvitetute poole.

Soosaarest.

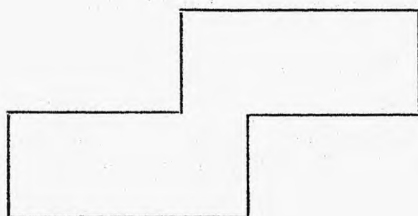
Soosaare alg- ja Kolga-Jaani kõrgema alg-kooli õpilased asutasid 6. märtsil noorsoo karskusühingu; liikmeks astusid esialgu 15 noort. Esi- mesel koosolekul otsusteti põhikiri registreerimisele saata ja valiti ajutine ühingu juhatus. Ühing kavatses raamatukogu asutada ning spordi — j. n. e. osakonde ellu kutsuda. Selleks peaks kõik Soosaare õpilased ühinema.

O. Ibius.

Ülesanded.

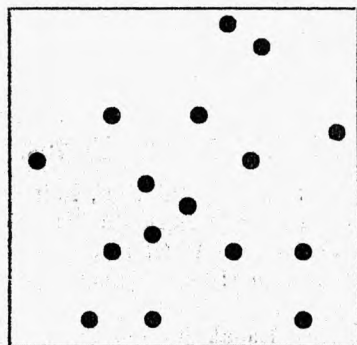
№ 5. Geomeetiline ülesanne.

Mitmesse ja missugusse ossa tuleb antud kujund jagada, et neist osadest võiks täieline ruut ehk jälle korrapärane¹⁾ kuusnurk kokku sääda. (Osade arv ei tohi üle 4 olla).

(2 punkti)

Ad.

№ 6. Laua pääl on 16 rahatükki järgmiselt laotud. Kuidas oleks võimalik sirgjooni tõmmata nii, et laud 16 ossa saaks jaotet, igas osas üks raha? Missugune on sirgjoonte minimaalne arv?

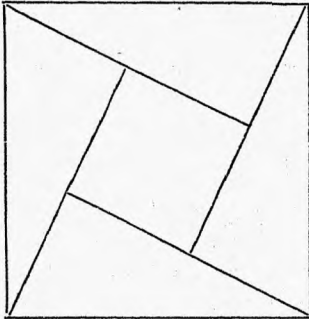
(3 punkti)

Mn.

1) Korrapärane = ühtlaste külgedega.

Ülesannete seletused.

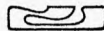
№ 4.

№ 3. Türgi kass oli valge, sest nii noored kirsid kui ka roosid võivad valged olla. (Õieti ei vastanud keegi).

№ 4. lahendub nii, nagu see juuresoleval kujutusel näha.

Õieti vastasid:

Ad.; Anna Müllerson; M. N.; H. Kikson;
R. N—e ja E. Viirok.

„Noorte Püha“.

Kohapäälsete „Noorte Pühade“ toimepanijaid

palume saata teateid nende aja kohta ja täielik kava, et ühte-teist silmas pidada ühise „Noorte Püha“ korraldamisel. „N. P.“ Päätoimkond.

Õpilaste tööde näitus

jääb „Noorte Püha“ kavast Koolin. Keskliidu Asemikke Kogu otsuse põhjal täiesti välja, kuna pea kusagil midagi väljapandavat pole. Päälegi tekitaks raskusi tööde vedu. „N. P.“ Päätoimkond.

Teadaanded.

E. Koolin. Keskliidu Asem. Kogu istung 23. ja 24. apr. Tartus.

Koos on edustajad Tallinnast (Kadak), Tartust (Juhanson, Reinthal, Kangur), Rakverest (Krimm, Hübner), Narvast (Stieglits), Pärnust (Karheiding), Valgast (Rebane), Võrust (Kaaver), Alutagusest (Klein), Viljandist (Taalmann) ning Sekretariadi (Noor) ja „Uudismaa“ (Obst) edustajad.

Juhatajaks valitakse Juhanson ja Noor, sekret. Kadak ja Rebane.

Otsustetakse:

1) Keskliidu lipu ja märgi küsimus edasi lükata määramata aja pääle, kuna senni sisseantud kavandeist ükski vastuvõetav pole.

2) Keskliidu põhikirja enne kongressi mitte parandada. A. Juhansonile ülesandeks teha kongressil uue põhikirjaga esineda.

3) Kongressile lubada ainult Keskliitu kuuluvate ühingute edustus. Keskliitu vastu võtta kõik õppurühingud pääle niisuguste, kuhu sunniteel koondet mõne kooli kõik õpilased (õppurkogud¹). Koolin. Liidud peavad endisse kuuluvate ühingute tegevusaruande saatma Sekretariaadile enne 25. maid — kokkuvõtmiseks ja kongressil ettekandmiseks.

4) Seatakse kokku kongressi päevakord (ilmub hiljem eraldi).

5) Valitakse Asem. Kogu edustajaks kongressile G. Noor.

6) Tunnistetakse õigeks „Noorte Püha“ Päätoimk. sennine taktika ja jäetakse talle edespidiseks täielik tegevusvabadus.

7) Ekskursiooni Soome otsustetakse mitte ette võtta, kuna Soome-Eesti pidustused arvatavasti ära jäävad.

8) Suviste matkamiste hõlbustamiseks tehakse Sekretariaadile ülesandeks koguda maalt õpilaste adressid, kes nõus oleksid matkajaile öömaja suhtes vastu tulema.

9) Kõigi koolin. Liite revisjoni komisjone kohustetakse enne kongressi saatma „Uudismaa“ Talitusele abitalituste revideerimise protokollid.

23. apr. mälestasid Asem. Kogu liikmed ühes „Uudismaa“ Toimetusega omavahelisel olengul „Uudismaa“ II. aastapäeva.

Kõigi kohapäälsete „Noorte Pühade“ toimepanijale.

On kindel, et ükski ideeline ajakiri praegustes oludes ennast ära ei tasu, seda vähem veel koolinoorsoo oma, kelle hind kuigi kõrge olla ei saa, kuna ta lugijate ringkond ilma kindla sissetulekuta. Seda arvesse võttes pööravad allakirjutajad kõigi kohapäälsete „Noorte Pühade“ toimepanijate poole tungiva üleskutsega toetada ajakirja „Uudismaad“ protsentide määramisega pidustuste ülejäägist. Eelmisel aastal oli see protsent Keskliidu Asem. Kogu poolt 20 pääle kindlaks määrat — ärgu olgu see ka tänavu vähem. Uudismaa Toimetus ja Talitus.

Omis asjus.

„Uudismaa“ Toimetusest on lahkunud A. Valter ja J. Kerge, kelle asemele koopteeriti Josy Einer ja Karl Zirkel.

Käesolev number ilmub juubelnumbrina, kuid kahjuks peab mõni juubeli puhul tarvilik kirjutus siit välja jääma. Järgmine number ilmub mai lõpul. „Uudismaa“ Toimetus.

Koolin. Keskliidu Sekretariaadilt.

Palume kõiki Koolin. Liite ja ühinguid, kes ühtegi Koolin. Liitu ei kuulu, saata kuni 25. maini:

1) endi ja endisse koondunud ühingute tegevuse täielised aruanded (kindlasti ära tähendada liigete arv. kassa läbikäik, raamatukogude suurus, koosolekute ja pidude arv jne.), mis tarvilikud Kongressiks ühise aruande kokkusäädmiseks.

2) Maaõpilaste-koolinoorsooliitlaste adressid, kes suvel nõus on korterite suhtes vastu tulema matkajaile õpilasile.

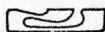
1) A. Juhanson jääb seejuures isearvamise juure, nõudes selle protokollerimist.

3) „Uudismaa“ abitalituste revideerimisprotokollid kohapäälse Koolin. Liidu revisjooi komisjooi poolt. (Saata „Uudismaa“ Talitusele — Tartu, Lutsu t. 14).

Nende teadete tarvilikkus põhjened Asem. Kogu otsusille. Sekretariaadi adress: Tallinn, Kloostri t. № 16.

E. K. K. Sekretariaadi Juhataja: G. Noor.

Sekretär: E. Kadak.

Toimetusele saadet kirjandus.

„Ole Valmis“ № 1. Eesti skoutide häälekandja. Vastut. toim. Carl Sarap. Väljaandja kirjastus „Odamees“. Ilmub kord kuus. 16 lehek. Hind 20 m. H. Laakmanni trükk, Tartus. 1921.

„Ole Valmis“ № 1. Veebruar 1921. Tartu Skoutide Maleva häälekandja. 16 lehek. Hind 15 m. K. Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus.

„Helinad“ № 1 ja 2. Jaanuar ja veebruar 1921. Noorte ajakiri. Vastut. toimet. A. Aawik, väljaandja A. Pertmann. J. Nurmbergi trükk, Viljandis. 16 ja 8 lehek. Hind à 16 m.

„Eo“ № 1, 2 ja 3. Jaanuar, veebruar ja märts-aprill, 1921. Väljaandja E. N. K. S. Tütarl. Gümnaasiumi VI a, b, c kl. 16 lehek. Hind 20 ja 16 m. K. Kenki mimeograaf.

„Oma“ № 1. Tartu Reaalkooli Öppurite Ühingu häälekandja. 15. märtsil 1921. 28 lehek. Tellmanni mimeogr. Tartus.

„Korridor“ № 3. Küünlakuul 1921. Noorte ajakiri. Tartu komertskoolis. 30 lehek. Hind 15 m. Šapirografeerit.

Pärnu Koolin. Liidu osakonna Natuura Album. № 1 ja 2. Šapirografeerit.

„Kodu“ № 1, 2, 3 ja 4. Jaan., veebr., märts ja aprill 1921. Pere-kondlik kirjanduse, teaduse ja kunsti ajakiri. Vastut. toimet. A. Kreisberg. Ilmub 2 korda kuus. 20 lehek. Hind 20 m.

„Eesti Spordileht“ № 1, 2, 3—4, 5—6, 7—8 ja 9—10. Üksik nummer 10 marka.

„Suomen postimerkkilehti“ № 1—7. Toimetaja Olla Teräsvuori. Ilmub 2 korda kuus. Hind 20 smk. aastast. Porvoo. 1921.

„Nuori Voima“ № 1—7. Suomen nousevan polven aikakauslehti. Toimetaja Ilmari Jäämaa. Porvoo. 1921.

Sähvus. № 1—2. Rápina Noorte Ühingu ajakiri. III. aastak. Rápina jaanuaril 1921. 32 lehek.

Archimedes. № 2. H. Treffneri asut. gymn. Füüs.-Matem. ja Loodust. Ringi ajakiri. 1920/21. Tartus. 36 lehek.

Noorus. № 1 ja 2. Noorte ajakiri. Väljaandja n. ü. „Leek“ Pärnu-Jakobis. 1921. 24 lehek. Hind 8 mk. Šapirogr.

Epook. № 1 ja 2. Kirjanduse ja kunsti kuukiri. Võru meeskooli VI. kl. Toimetaja V. Kaaver. Küünla- ja paastukuul 1921, à 44 lehek. Hind 30 mk. Šapirogr.

Eesti Skout. № 1 ja 2. E. Sk. Maleva häälekandja. Ilmub 3 k. kuus. Üksik nummer 5 m. 4 lehek. „Postimehe“ trükk. Tartus.

